

SVET PRE NJE

Debora Vajsgal

Svet pre nje

Prevela sa engleskog
Jadranka Đerić

Mono i Manjana
2009.

Naslov originala
Deborah Weisgall, *The World Before Her*
Copyright © 2008 by Deborah Weisgall
Translation copyright © 2009 Mono i Manjana

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Jerkov

Urednik
Vojin V. Ančić

Prevod
Jadranka Đerić

Lektura
Bojana Đurić
i Tatjana Bižić

Korice
Aleksandar Vukojević

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

VAJSGAL, Debora, 1966–
Svet pre nje / Debora Vajsgal ; prevela sa engleskog Jadranka Đerić.
– Beograd : Mono i Manjana, 2009 (Lazarevac : Elvod-print). – 264 str. ; 21 cm

Prevod dela: *The World Before Her* / Deborah Weisgall. – Napomene uz tekst.

ISBN 978-86-7804-230-0

COBISS.SR-ID 169624844

Mojoj majci Natali Vajsgal

Prvo poglavlje

Venecija, 10. jun 1880.

BILA JE U jednostavnoj haljini od sive svile koja je svetlucala kao more po oblačnom danu. Džejsmu Maknilu Visleru najpre je za oko zapala svila, raskošno mreškanje svetla i tame, ali mu je žena zadržala pažnju. Bila je vitka i sitna i smesta su ga privukli njeno lako držanje i žustar korak. Nije joj video lice, ali nagađao je da nije ni mlada ni stara – trideset i pet godina, otprilike.

Po kroju njene haljine i samouverenom kretanju kroz jata golubova i ljudi što su mileli Trgom svetog Marka videlo se da je Engleskinja. U društvu visokog muškarca grabila je napred s uverenošću da će joj ljudi i ptice osloboditi put. Par je ušao na trg iz pravca *Hotela Evropa*, u kom su Englezi voleli da oseedaju. Ko je nedavno stigao? U Veneciji se vesti šire brzo, kao zvuk preko vode. Mod sigurno zna.

Zaključio je da je ona od onih dama koje se kreću samo u određenim krugovima svoje domovine, a na stranom tlu preziru sve što nije englesko. Upravo se žali svom pratiocu na smeštaj u najboljem venecijanskom hotelu – a ako bi je Visler susreo na večeri, vajkala bi se i njemu, pošto bi se kao kroz maglu dosetila da je bio umešan u neki neukusni skandal vezan za istaknutog kritičara Džona Raskina, koga ona, naravno, obožava. Iako oči ne bi skidala s venecijanskih blaga, upamtila bi samo prljavštinu Venecije, jer razumela bi je bolje nego njenu lepotu. Lepota leži iza granica osećanja koje ona sebi neće dozvoliti da pređe. U njenom letnjikovcu vise portreti njenih pasa.

I pored svega njeno je držanje zakopkalo Vislera. Sedeo je za stolom u kafeu *Florijan* osećajući sve oko sebe – pripravan na svaki pokret svetlosti, zasenjen od svog jutarnjeg pohoda, čula su mu izgarala od lepote. Još nije bio upio sve što je video, još nije organizovao varljivu perspektivu mora, grada i planinskih vrhova. Sada, s nekom vrstom vizuelnog zanosa, video je sve s neprirodnom jasnoćom; osećao je kao da vidi osećanje.

Digao se u šest, odolevajući želji da snom odagna sinoćna prete-rivanja; njegov gondolijer Kavaloro odvezao ga je u lagunu pokraj Đudeke da vidi snežne hridi Dolomita što se uzdižu iza Venecije poput naslikane slonovače, blistave i nestvarne na zlatnoj istočnoj svetlosti. Mod se pobunila kad je zbacio pokrivač. „Ti slikaš maglu“, pobunila se. „Slikaš maglu najbolje od svih, sam tako kažeš. Ostani sa mnom – kasno si došao kući.“ Rumena i gipka, osmehivala se pokazujući krupne biserne zube.

„Ne možeš naslikati maglu osim ako ne znaš šta skriva“, odvratio je i izvukao se ispod nje. Je li to uradio samo da svojoj ljubavnici pokaže granice njenog uticaja? Ne – prizor planina uistinu ga je zaneo, na časak ga oslobodio i htenja i sumnji. Ali na trgu mu se, usred one gužve u kojoj je vladalo gotovo nekakvo prinudno veselje, opet vratilo osećanje skućenosti.

Otvorio je blok i skicirao Engleskinju, gracioznu liniju leđa i struka, raskošnu suknju – razmrljao je olovku palcem da uhvati njen prigušeni sjaj – tamni nemirni oblak njenog suncobrana. Dama je držala muškarca pod ruku i išla malčice iza njega, a ipak je izgledalo kao da ga vodi. Moguće je da su muž i žena – samo, bili su preblizu jedno drugom i bilo je nečeg nesigurnog u njihovoj bliskosti, kao da je nova. Čoveku je kaput od tanke lagane vune visio s ramena; ili je loše skrojen ili se oanj koji ga je nosio smanjio. Možda čoveku nije dobro. Visler se priseti svoje bolesti prošle zime i kako mu je odeća bila obeshrabrujuće široka. Možda se čovek oporavlja i ovo putovanje je deo njegovog lečenja. Moguće je da ga žena voli.

Nezapllašeni pticama i prosjacima što su ih uporno saletali, nesvesni bučnih vodiča što su se nudili, fotografa, njihovih stalaka i fotoaparata, dvoje se približiše crkvi svetog Marka. Bila je zaodenuta skelama; restaurirali su mozaike nad portalima, loše. Vazduh je još bio svež i ispunjen mirisom proleća. Vitke venecijanske devojke glumile su smernost razvlačeći crne šalove preko grudi i vrcnale u cvrkutavim grupicama kroz raskošnu svetlost i prostranstvo trga. Njihove majke, zbijene i spore, držale su se hlada. Sveštenici u teškim odorama, iscrpljeni od tereta pobožnosti, vukli su se sivom kaldrmom.

Muzičari *Florijanovog* orkestra zauzeli su mesta i zasvirali Štrausa, a na drugom kraju trga suparnički orkestar u *Kvadriju* svirao je neki drugi njegov valcer. Visleru je godila kakofonija, strana muzika za strance: još jedan veo koji je Venecija nosila da sačuva tajne. Bila je ona velika

kurtizana, pružala je svojim posetiocima njihov odraz dok je sama ostajala tajna.

Kraj skela je Engleskinja zamahivala suncobranom kao nekakvim nakinđurenim kopljem. Verovatno citira recepte gospodina Džona Raskina, izražava poštovanje tog tikvana prema svakom prokletom srednjovekovnom kamenu, vajkajući se opet i s opravdanom ljutnjom zbog skela koje skrivaju fasadu. Grad Venecija se odlučio na restauraciju, šteta, ali plan je imao jednu veliku vrlinu: naterao je Raskina da poludi od nemoćnog besa. Organizovao je međunarodni protest – ta bogatstva pripadaju svetu, ne samo Veneciji – čime je samo postigao da gradske vlasti uopšte ne obrate pažnju na njegove zamerke. Radnici su menjali svete kockice mozaika koje su se krunile jednom prostačkom i odurnom verzijom prošlosti.

I zato je Raskin postavio gospodina Džona Vorltona Banija, neumornog trudbenika, da naslika građevinu do najsitnijih detalja i tako sačuva izgled svake svete krhotine. Bani se bavi time već tri godine – ostavlja život na tome. Svakog popodneva, kad mu vreme dozvoljava, on postavi štafelaj među golubove i raširi kišobran ne bi li sprečio ptičje pokušaje da mu ulepšaju rad. Baniju je za posao potrebno podne; zora, kada svetlost pada ukoso, ili zalazak sunca skrivaju detalje. Užasnua bi se kada bi video kakvu jeres Visler čini – slika baziliku noću, rasipa detalje kao vatromet, podvrgava crkvu svojoj volji i svodi je s kamenja na svetlost, s veličanstvenog spomenika na oblik i raspoloženje, menja je iz svetilišta prošlosti u predznak budućnosti, stavlja na sliku i skele.

Visler je spazio crvenkast odsjaj u muškarčevoj ruci – nezaobilazni bedeker, govori im šta da vide kog dana, kao da nisu u stanju da veruju rođenim očima. Sveti Marko je uvek prvo stajalište. Samo spomenici za njih; bio je siguran da će se diviti samo pravim prizorima kojima je odano priznanje u knjizi. Omalovažavaće uske uličice kakve on crta – u njima nema umetnosti, nema čuvenih fasada, samo mačke, devojke i cigle – živa Venecija lepa kao njihova mrtva.

Odmahnua je glavom zbog tog svog žara, ali on je ulagao život na tu Veneciju koju gleda. Imao je četrdeset pet godina, osećao je da mu vreme izmiče – a i novac. Iščeprkao je novčiće iz džepa, izbrojao ih i rešio kako je bolje da pričekava doručak. Mod Frenklin treba uskoro da se nađe s njim; dovešće je na kafu ovamo u *Florijan*, u baštu kafea, ne bi li izgladio što je tako često ostavlja samu uveče.

Par iz Engleske se izgleda predomislio. Dama je ponovo otvorila suncobran, posavetovali su se u njegovom zaklonu, potom okrenuli i pošli prema nadsvođenom delu, obilazeći stolove i stolice *Florijana*. Žena se kretala gipkim, žustrim koracima, gotovo u polutrku, kao da potiskuje potrebu da potrči iz sve snage. Pustila je pratiočevu ruku i on se vukao za njom, očigledno nevoljan da kompromituje svoje dostojanstvo ili možda preumoran da bi održavao korak s njom. Da li je pobegla od muža opsednutog psima i prepustila se lepotama Venecije s ovim čovekom?

Došla je do lođe, odmah posle poslednjeg reda stolova u *Florijanu*, a zatim naglo zastala, savila suncobran i pognula se zagledajući trotoar, tražeći nešto, pa je nastavila vukući se kao da je izgubila kakav dragulj ili poklon za uspomenu. Nije međutim izgledala potreseno i nije se obazirala na znatiželjne poglede prolaznika. Visler je sklopio blok za crtanje, ustao iza stola i razmetljivo ušao pod lođu, pretvarajući se da zagleda lošu kopiju Ticijanove *Madone* u izlogu prodavnice.

Žena se najednom uspravila. „O, Džoni!“, povikala je. „Džoni! Ova-mo, našla sam jednog! Vidi! Požuri!“, smejala se. „Neće pobeći!“ Na engleskom, naravno. Govorila je kao da su sami, uverena da niko ne razume šta priča – a i da je primetila Vislera, smatrala bi ga živopisnim meštanimom, u toj iznošenoj odeći i s raščupanom kosom. To mu je i bila namera, kud god putovao, da postane nevidljiv, da posmatra, neprimećen.

No, imala je lep glas. Zapanjio ga je, raskošan, dubok i mladalački, odjekivao je, kao pesma. Bilo je u njemu i nečeg napetog, nekakvo malčice neskladno treperenje, kao da joj pevušavost zadaje napor. Zamislio joj je lice: tanke hirovite usne, prćast nosić, blede lice premreženo tananim boricama na kom je sačuvano sećanje na onu kratkotrajnu englesku svetlost i neobične tamne oči, krupne, crne oči s izvijenim obrvama što se slažu uz zvonku, melanholičnu punoću glasa.

Pokazivala je suncobranom na pločnik galerije – četvrtaste ploče veronskog kamena, narandžastog mermera prošaranog belim i okerom kao pod po kome se prosula farba. „Džoni! Puž!“

Visler je bio zapanjen; ljudi ne traže puževe po Veneciji.

Čovek koga je zvala Džoni priđe joj i zagleda se u ploče. „Draga moja *Beatrice*“, kazao je, „ja ne vidim ništa.“

Glas mu je bio tanak, razdražljiv. Visler zagunđa. *Beatrice*. Ta četiri sloga – očajno je izgovarao italijanski. Uprkos ženinom oduševljenju

puževima, njih dvoje mogli su komotno staviti zaštitni znak RASKIN na čelo. Beatrice, devojka koju je Dante voleo izdaleka, ah kako srednjovekovno; nijedan čovek sigurno ne bi oslovio tako svoju ženu – smejala bi mu se.

„Evo ovde. Vidiš li – spirala, spiralna šara, kao nautilus?“, govorila je ona.

„Prirodna šara u kamenu.“

„Ne. Puž.“ Dodirnula je krivulju vrhom obuće. „Vidiš? Spirala, svako rebro jasno ocrtano? Ogromni, okamenjeni puž – kućica mu se pretvorila u kamen. Duh u kamenu. Vidiš komorice. Ovaj mermer nekada je bio pesak, morsko dno; koračamo dubinama drevnog okeana.“

„Dakle, ti ćeš biti moja riba kao i moj anđeo – moj vodič pod morem, kao i po nebesima?“

„Bojim se da će ti za to biti potreban gospodin Vern.“ Dama se opet nasmejala. Ovo poneseno predavanje nimalo se nije slagalo s mrzovoljnom otmenom damom kao što je Visler bio zamislio. „Ne“, nastavljala je ona, „ovaj okean je presušio i bio pokopan, a zatim izvađen iz kamenoloma. Evo, ovaj puž je dokaz – kao fosili u krečnjačkim stenama – dokaz prohujalog vremena, hiljada, miliona godina. Džordž je pronašao puževe u ovoj kaldrmi pre petnaest godina, kad smo prvi put došli u Veneciju. Svuda smo ih tražili – našli smo jednog čak i na pročelju crkve.“ Glas joj se promenio i smekšao. Zastala je, oborene glave, možda od tuge. Je li ostala udovica? Ne nosi crninu. Žudeo je da joj vidi lice; biće da joj je nos izraženiji nego što je isprva mislio, dugačak i uzak, usne punije, ten maslinast, egzotičan. „Oni su bili naša tajna.“ Glas joj je skoro povratio živost.

Čovek ju je ponovo uzeo pod ruku, posednički. „A sada će, mila moja, biti naša tajna. Ali moraćeš da me učiš. Nisam naročito dobar u tome. Za mene sve mora biti daleko očiglednije, ne sve tako umešano skupa kao puding.“

Opet onaj divni smeh, prijatan i podatan. „Dobro onda, hoću.“ Pošla je dalje, rešena na potragu. Gospodin je išao za njom, dopuštajući joj da ga vuče za ruku. Okrenuo je glavu i, kada je pogledao u reprodukcije ponožnih slika u izlogu prodavnice, Visler mu je najzad video lice. Četvrtasta vilica, lepe zalučene obrve, pune usne, pravilan nos: naočit, ozbiljan muškarac, čvrst i iskusan, značajna ličnost. Ali usta su mu bila melanholična, blede obrazi nršavi, a jagodice pre naglašene. Ispod duboko usađenih očiju imao je podočnjake kao od bolesti. Izgledao je nekako ošamućen, gotovo slep, kao da mu treba vodič, ne na nebu i

u paklu, već ovde, na zemlji. Činilo se kao da jedva vidi kuda ide, a kamoli da uočava drevne puževe skrivene u kaldrmi.

„Hoću još jednog“, kazala je ne podižući pogled. „Samo još jednog puža.“ Naglo je zastala. „Nisi umoran, je li? Ja sam izgleda neumorna.“ Nasmejala se.

„Da“, uzvratio je. „Jesi.“

„Jesam li već preterala?“

„Ne, ne“, uveravao ju je, ali mu je glas bio prigušen. Verovatno zamišlja sebe u budućnosti, kako se vuče za damom prirodnjakom, nagađao je Visler.

„Pa šta ćemo onda? Šta bi voleo? Video si puževe – hajde da vidimo crkvu svetog Marka pre nego što se zatvori. A i već smo tu.“ Iskoračila je iz hlada lođe, otvorila suncobran i uputila se prema bazilici. Nešto se u njenom držanju promenilo – korak joj se usporio ili joj je samouverenost splasnula; zbog nečeg je postala ranjiva. Visler ih je pratio jedva deset koraka kad ih je presreo fotograf, od onih što vrebaju na trgu kao razbojnici, spremni da postave zasedu svakom strancu koji se usudi da im se približi.

Visler ga je prepoznao; Leporelo, tako je zvao samog sebe jer se hvalisao da pravi spisak svih zabranjenih zbivanja u Veneciji.¹ Bez obzira na godišnje doba nosio je prljav iznošen kaput komotan kao i platno kojim je prekrivao glavu dok je nameštao fotoaparat. Fotograf im se obratio – zna li ko su oni? „Gospodine? Gospođo? *Ingleze?*“

Naravno da su Englezi, i Englezi će ga naravno ignorisati. Na Vislerovo iznenađenje dama je zastala i obratila se fotografu: „*Bon giorno*“.² A gospodinu je kazala: „Džoni, zar ne bi bilo lepo da imam tvoju fotografiju odavde – uopšte nemam tvojih slika.“

„I ne trebaju ti, mila, jer ću uvek biti s tobom. Molim te nemoj“, pobunio se onim razdražljivim tonom. „Od fotoaparata me uhvati nervoza – kao da to oko vidi sve moje tajne.“

„Kakve ti to tajne imaš?“, zadirivala ga je.

Dok je govorila, fotograf ih je saleteo. Raširivši ruke kao da će zapevati ariju, pokazao je na veličanstvenu arhitekturu oko njih. „Šta biste voleli? Duždevu palatu? Zvonik? Baziliku?“

¹ Po Don Žuanovom slugi, koji je bio zadužen da vodi evidenciju os vim njegovim osvajanjima. (Prim. prev.)

² Dobar dan. (*ital.*)

„*Il palazzo dei Dogi*³“, odgovorila je dama. Akcenat joj je stvarno bio odličan. Iskoračila je van kadra. Gospodin je pokušao da pobegne, ali se Leporelo vešto isprečio između njega i dame. Gospodin je bio uhvaćen. Visler se zabavljao, mada mu je bilo malčice žao gospodina, jer mu je fotograf jednim veštim malim plesom sprečio uzmak.

„*Prego!*“, prekorno je kazao gospodin. „*Prego!*“

Fotograf je gurnuo ruku u istegnuti džep kaputa i izvukao pregršt mrvica koje je bacio gospodinu pred noge. Visler je tome često prisustvovao: činilo se da je Leporelo bio ubeđen kako će mu golubovi što sleću s neba kao jato prljavih anđela osigurati dobru napojnicu.

Gospodina najednom okruži lepetanje krila. „Oj!“, povikao je. Zama-hao je rukama braneći se od ptica što su kružile oko njega. Uzbunjena, dama se munjevito okrenu i Visler je napokon vide. Zurio je, zapanjen. Lice joj je bilo krupno i koščato: izdužena vilica, veliki kvrgav nos s visokim hrbatom, mlitave usne. U zaprepašćujućoj suprotnosti s gracioznom figurom i ljupkim glasom, dama je bila – bila je ružna; nije bilo druge reči za to. Uz to, ni izbliza nije bila mlada; trideset petu je prekoračila već pre više decenija. Visler je buljio u nju, zatečen i fasciniran i, dok ju je gledao, lice joj se promenilo. Kada je uvidela da njen pratilac odbija napad golubova više zainteresovanih za kljucanje hrane pred njegovim nogama nego za njega, vragolast osmeh pojavio joj se na usnama i oko očiju. Očiju krupnih i svetlucavih, vrlo svetlo plavosivih, divnih, blagih i punih humora, otvorenih prema svetu. Visler oseti drhtaj prepoznavanja.

Međutim, videvši kako je gospodin uznemiren, dama se pribrala, usklonila veselost s lica, ustremila se na golubove i rasterala ih vešt看 zamahom noge. „O Džoni, pitomi su kao kokoši“, prekorila ga je uzevši ga pod ruku. „Samo moraš čvrsto s njima.“

Gospodin se stresao, sad više ponižen nego uplašen. „Stvorili su se niotkuda.“

„*Mi dispiace!*“⁵ Nastojeći da spase situaciju, fotograf se duboko poklonio. Zatim je podigao pogled i pažljivo zagledao par. „Ah“, kazao

³ Duždeva palata (*ital.*).

⁴ Izvolite! (*ital.*)

⁵ Žao mi je! (*ital.*)

je, klimajući glavom, shvatajući sve. „*Per favore, signora, mi scusi di nuovo. Le prego di perdonarmi per avere turbato suo figlio*“⁶.

„Šta je kazao?“, pitao je uzrujano gospodin.

„Moli da mu oprostim što te je uznemirio.“

„Šta je još rekao?“

„Ništa više.“

„Kako me je nazvao? *Figlio*. Sin. I ja ponešto razumem, znaš.“ Žestoko je pocrveneo.

Dama se kecnula – bio je to udarac za njegov ponos, ne za njen – ali mu je položila ruku na mišicu ne bi li ga umirila. „Držala sam piliće kad sam bila mala, Džoni; umeju da budu stvarno strašni.“ Napor i napregnutost vratili su se u njen glas. Podigla je pogled i uhvatila Vislera kako bulji. Sive oči su joj se suzile od besa.

Posramljen, okrenuo se i osetio olakšanje ugledavši Mod Frenklin gde sedi za stolom kod *Florijana*. Mora biti da je stigla dok je on bio zaokupljen parom iz Engleske. Mod je obmotala crni šal oko ramena; izveštala se u venecijanskom umeću nameštanja šala uz bujne grudi i s tom crvenom kosom i svetlom puti mogla je komotno proći kao Venecijanka. Zauzela je ljupku pozu da bi njemu pričinila zadovoljstvo. Odana Mod. Nema rešenja; ako je uzme za ženu, njihova situacija samo će se pogoršati. Niko neće prihvatiti nijedno od njih. Možda bi se i snašli u Americi, gde niko ne bi obratio pažnju na novorođenče, ali nije mogao da se vrati kući sa saznanjem o neuspehu. Mod je mogla odbiti da pođe s njim u Veneciju; njena je ideja bila da ostave ćerkicu hraniteljskoj porodici. „Nisam ja medicinska sestra“, tvrdila je uporno, ali negovala je Vislera čitave ledene zime kada je bio previše bolestan da bi radio.

Sad je radio, stvarao pastele i gravire kao opsednut, ostavljajući je samu po čitav dan. Na prstima se prišunjavao iza Mod i stavio joj ruke preko očiju. „*Chi sono?*“⁷, upitao je najnaglašenijim italijanskim akcentom.

„Džim. Ko bi drugi bio?“ Mod mu je odvojila prste, okrenula dugački graciozni vrat i osmehnula mu se.

„Nisi bila čak ni iznenađena“, požalio se.

„Možda bih i bila da je ovo prvi put.“

⁶ Molim vas, gospođo, oprostite mi još jednom. Molim vas da mi oprostite što sam uznemirio vašeg sina. (*ital.*)

⁷ Ko sam ja? (*ital.*)

Visler je dao znak konobaru.

„Kakav ti je bio sneg? Je li ti ispunio očekivanja? Pa, sigurno jeste – postao si rasipan. Šta ćemo naručiti?“

„Samo kafu. Voleo bih da si pošla sa mnom.“

„Sledeći put.“

„Ne dešava se tako često da možeš da ih vidiš.“

Mod se osmehnula kao da je i sama pomisao na planine dovoljna. „Baš te je ponelo – izgledaš pozitivno naelektrisan!“ Probala je da mu zagladi beli pramen što je štrčao s čela kao udar munje.

Visler se izvio, van njenog domašaja. „Mod – kaži mi – ti ćeš znati, siguran sam – video sam dvoje ljudi.“ Opisao je par, ženu s predivnim glasom, mršavog muškarca. „Još su ovde, šetaju ispod lođe, trgov.“ Nemoguće je naći ih u gomili.

Mod je međutim klimnula glavom i polako srknula kafu. „Pa, biće da su to gospodin i gospođa Kros.“ Mod bi čula tajne i pre nego što bi njihovi sopstvenici uvideli da ih imaju. „Tek su stigli; ovo im je bračno putovanje.“

„Aha“, klimnuo je Visler. „Mogla bi majka da mu bude. Pa ipak – voleo bih da upoznam gospođu Kros.“

„Već znaš za nju, sigurna sam.“ Mod se nasmejala, uživajući u svojoj prednosti. „Bila je Marijan Evans pre nego što se udala.“ Opet se nasmejala. „Romanopisac.“

„Romanopisac? Ne čitam ženske romanopisce.“ Namrštio se. „Nikad nisam čuo za nju.“

„Jesi, jesi“, zadirivala ga je Mod. „I čitao si njene knjige. Svi su ih čitali.“

„Reci mi, Mod.“

„Piše pod pseudonimom.“

„Nemam pojma.“ Zgrabio ju je za ručni zglob. „Mod, kaži mi!“

„Ne možeš me naterati.“

„Izvini.“ Zadržao je šaku na mekanjoj koži s unutrašnje strane njene ruke i Mod je popustila. „Ona je Džordž Eliot!“

Pa naravno. Video je to lice na gravirama, čuvenu ružnoću; slika nije bila u stanju da dočara kako njene svetle oči i muzikalni glas ublažavaju tu zlosrećnu koščatost.

Mod je slegnula ramenima. „Kad je Džordž Luis umro, svi su govorili da su oni imali najsavršeniji brak.“ Spustila je pogled i tiho rekla: „Samo nisu imali dece. Bila je prepametna za to. A on je već imao troje – najmanje.“